

De smid op het Hogeveld

Vroeger moesten we wel eens met een boodschap naar de smid. Het huis met smederij en paardenboks, stond toen aan de andere kant van de weg (tegenover de huidige kerk). Lindebomen voor het huis, en de heel grote slijpsteen opzij tegen de smederij, waar de smid op een stelling boven de steen ging zitten te slijpen, terwijl de knecht de steen draaide. Dit geheel stond er nog zoals het in 1854 was gebouwd. Met dubbele woning en achterhuis met stalling, waar de dochter Grade Boerhof, die getrouwd was met Bertus Klein Overmeen, boerde. De eerste smid op het Hogeveld was Kok. Hij verhuisde naar Schoonheten, en daar noemt men zijn huis nog altijd Kukkie.

Eer dat Bertus (Smids Bats genoemd) en Grade hier boerden, woonden hier ook al Stegeman en de Sluiter. Later toen het oude huis met smederij werd afgebroken, bouwden Bats en Grade een nieuwe boerderij ernaast, en de smid Boerhof een huis met smederij aan de andere kant van de weg. Dat was toen Garrad trouwde. Garrad is in 1929 is vertrokken naar Lobith. Daarna kwam er Van der Vegt, die er gewoond heeft tot 1969. Nu woont er Hein van der Vegt. (Hij is geen familie van de vorige smid).

Als wij eens met een boodschap naar de smid moesten, dan trof het wel eens, dat de smid aan het hoepels leggen was. Nadat de hoepels heet waren gemaakt, legden ze met hun beiden met de zware mokers de hoepels om het wiel. Als ze er goed omheen zaten, werd het wagenrad in de bak met water gedompeld. Door het krimpen van de hoepels zaten ze stevig om het wiel.

Ook moest de smid wel eens aan een geheel nieuwe wagen werken. Nadat de wagenmaker die bij hem had afgeleverd, moest hij het ijzerwerk er aanmaken, zoals de assen, de naven, de bussen, moeren, opstapper, ogen aan het inspan, bouten, rongen, en wat er meer aan moest. Dit alles smeedde hij zelf, en evenzo als men een nieuwe stortkoare nodig had, ook de hoepels maakte hij zelf. Evenals met al het oalderwetse boerenwerk, is ook in het smidswerk veel verandering gekomen. Tegenwoordig is de verkoop van trekkers en landbouwmachines voor de smid een mooie flickeri'je, evenals de aanleg van waterleiding en dergelijke dingen.

Als er vroeger een nieuw huis werd gebouwd was daar niet zoveel smidswerk bij, wat muurankers, krammen voor de stalreppels, koe-ringen, hengsels en duimen voor de staldeuren, deurklinken, en hengsels voor deuren en vensters. Omdat het hoofdzakelijk eigen smeedwerk was, zat er nogal wat werk in. Smid Garrad was in zijn werk nogal driftig, en als hij het op de huppen had, dan moest de knecht ook wel hak opnemen.

De smid moest het wel veelal van reparatie hebben. Nieuw verkopen was er niet zoveel bij, later toen er meer fietsen kwamen, werd dit wel anders. Ik weet nog dat wij dan eerst een leerfiets van Boerhof in bruikleen kregen. Als wij (zoals jongens zijn), wel eens op een lege achterband reden, dan was hij niet te passe, en dan was het: "Loat het neet weer gebeuren." Toen de haardvuren meer uit de mode gingen, verkocht hij nogal wat kachels. Eerst potkachels, hier kon men ook op koken, later kwamen de fornuizen en kolomkachels. Ook verkocht hij carbid voor de fietslantaarn, die altijd zo gauw in brand vlogen (carbidlantaarns), later waren ze meer druk met het pompesloan (pompen heien). Wat ze aan nieuw gereedschap verkochten, bestond meestal uit een nieuwe luchte (stallantaarn), een hark, een hak, een hooivork, een zeis of zeisboom, een zicht of zichts- noad, een greep -de stellen (steel) maakte men er zelf in-, een schuppe (schop), krammen en spijkers, een rolle droad (prikkelraad), een iep, een biele. Verder werd er heel wat weer opgelapt en gesoldeerd, en het was niet zo raar of je kon ermee bij de smid terecht, tot een p...pot toe. Als ons de kap van de klomp was gebroken, even er mee naar de smid, die deed er wel een blikje over. Hij soldeerde alles, de koffiepot, een eerpelkrebber, een blik, de heggenscheere, de natpanne, de mirgspot, de komfoor, de hoalketten, de hondketten, of een nieuwe stalen bek aan de haarhamer, de plaggenhak, de bloazepiepe, de tange, de vuurleppel, of de stappe, de assenschuppe, het hangiezer, het hakkemes, de vleisgaffel, de tuurketten, een nieuwe band om de vleistonne of nieuwe oren, of een nieuwe stoavenpot, of de sniemachine die kapot was, of een band

om de melkveute of om de wettertonne, of om het breursleupen, of melkleupen, of het ploograd was kapot, of een band om de karnton, of het bottertunneken, of de zoerkoolstone, of het kapotte heerdiezerken. De smid was overal voor te vinden, zelfs voor het varkenskrammen, en dan was het wel helemaal feest, vooral die grote motten, die kon je dan op de Koerkamp wel horen.

Wat zou ik dit nog eens graag zien, de smid aan het paard beslaan. Ik kan mij nog zo die aparte geur van de schroeiende en sissende hoof voorstellen, als de smid het ijzer onder de hoof paste, nadat het gloeiend was gemaakt. Ik hoor nog zo de heldere slagen van de smidshamer op het aambeeld, die ver in het rond weerklonken. Ook dit ambacht van de boersmid is bijna uitgestorven, en zullen we ook het eentonige getrek en gesuis van de blaasbalg niet meer horen. De oude Frans Boerhof had ook altijd een knecht, eerst Moelard, en later Piet, en die was nogal eens weggeweest langs de strikke, en dan de smid maar roepen: "Piet, Piet, Piet, Piet verdulleme, die jonge is ok altied vot."

Toen van der Vegt in 1929 hier kwam, waren de machines meer en meer in opkomst. In het begin hoofdzakelijk de door paardekracht voorbewogen machines. De mechanisatie nam daarna hand over hand toe en is nu op een hoog niveau.